

שיהא הכל מונח עד שיבוא אליהו.

ואי אתמר במשנתנו את מחלוקתם רק **בהא** היינו בכלים, הייתי אומר: רק **בהא** — בכלים — **קאמר רבי יוסי** שיהא הכל מונח עד שיבא אליהו, ומשום הפסד הכלי, **אבל בהא** — במעות — **אימא מודה** להו רבי יוסי **לרבנן**, שיתן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו.

לפיכך **צריכא** משנתנו להשמיענו את מחלוקתם הן במעות והן בכלים!

תמהה הגמרא, על מה שאמרנו, שלפי רבי לז-א יוסי הייתי אומר שלא נחלק אלא בכלים ומשום פסידא דגדול, ואילו במעות מודה הוא לחכמים:

והא טעמא דרבי יוסי הוא: **משום הפסד הרמאי הוא**, והיות ומטעם זה סובר רבי יוסי שיש להניח עד שיבוא אליהו ולא משום הפסד הגדול, אם כן אכתי תיקשי: ישנה התנא את מחלוקתם בכלים ולא במעות?!

אלא מיישבת הגמרא באופן אחר:

תרווייהו — דין מעות ודין הכלים —

התם — גבי רועה — עסקינן: **כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו**, כלומר: שלא בראייתו של רועה, ולכך לא היה לו לדקדק.⁽¹⁵⁾

שנינו במשנה: **וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז**, זה אומר: יפה שלי, וזה אומר: יפה שלי, נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני; והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו. אמר רבי יוסי: אם כן, מה הפסיד הרמאי!?! אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

וצריכא משנתנו להשמיענו את מחלוקת חכמים ורבי יוסי הן בשנים שהפקידו מעות זה מנה וזה מאתים, והן בשנים שהפקידו כלים זה קטן וזה גדול:

דאי אשמועינן משנתנו רק **הך קמייתא** [רק את הרישא] העוסקת בהפקדת מעות, הייתי אומר: רק **בההיא** — במעות — הוא **דקאמרי רבנן** שיתנו לזה מנה ולזה מנה, **ומשום דליכא פסידא** [אין הפסד על ידי חלוקה זו], **אבל בהא** — בשני כלים — **דאיכא פסידא דגדול** [שכשיבוא אליהו נמצא בעל הכלי הגדול נפסד על ידי שבירת הכלי],⁽¹⁶⁾ **אימא מודו ליה חכמים לרבי יוסי**,

שבהפקידו זה בפני זה אינו מדקדק משום שרואה הוא שאין הם מקפידים זה על זה, וזה אין שייך בטלאים, שלא יועיל לו מה שיפקיד שלא בפניו, היות ויראה אחר כך השני את בהמותיו במרעהו הגלוי של השני.

15. ולשון "שלא מדעתו" לאו דוקא, תוספות.

16. כן הוא לפירוש רש"י; וראה בהערה

בישוב קושיא זו נחלקו רש"י והתוספות: דעת רש"י: "בשלמא גבי כריכות מעות, הואיל דאלו ואלו צרורין, הוא שוכח מי הפקידו אצלו צרור גדול ומי צרור קטן הואיל והפקידו אצלו יחד, אבל גבי טלאים מילתא מוכחא טפ"י, שהרי יש כאן שנים ואחד ולא צרור גדול וקטן; והתוספות תמהו עליו, וכי משנתנו אינה עוסקת במאתים המונחים בשני כיסים?!

דעת התוספות: על פי המבואר לעיל,

לרבנן הוא דאיצטריך, ואף שהיה די להשמיענו את שיטתם בכלים, וכל שכן במעות שאין בהם הפסד, מכל מקום "לא זו אף זו" קתני במשנתנו.

מוכרן הנפקד בפני בית דין, מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים, שלא יפסיד את פירותיו. (1)

גמרא:

שנינו במשנה: המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין לא יגע בהן:

ומפרשינן: מאי טעמא?!

אמר רב כהנא לפרש את טעמם של חכמים:

מתניתין:

המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין על ידי עכברים או ריקבון, הרי זה הנפקד לא יגע בהן למוכרן, וכדמפרש טעמא בגמרא.

רבן שמעון בן גמליאל חולק ואומר:

חייב בכל מידי שיכול להציל ופשע ולא הציל, ואפילו במידי דאתי ממילא, על דרך שאמרו בפרק השוכר את הפועלים [לקמן צג ב], רועה שהיה יכול לקדם ברועים ובמקלות, ולא קידם חייב, הכי נמי הכא כי לא קדם ותיקן חייב, משום דישנה בכלל חיוב שמירתו.

וב"מגן אברהם" [אורח חיים סימן תמג], כתב בענין שומר שלא מכר את החמץ שהפקד בידו, שהוא חייב לשלם, ודימה את זה לרועה שהיה צריך לקדם ברועים ובמקלות.

וב"אבן האזל" [גזילה ואבידה יג יא, ראה שם בכל דבריו] כתב להסביר את לשון המשנה דמשמע שאינו חייב מטעם שומר אלא מטעם השבת אבידה, שהוא משום: "דשומר אינו חייב אלא לשמור מסיבה חיצונית, אבל מה שהחפץ מתקלקל מצד עצמו אין בזה חיוב שומר"; [ונראה מדבריו, שהנידון במשנתנו הוא על הרקבון בלבד, אך הנה רש"י כתב: אפילו הן אבודין על ידי עכברים או רקבון, וכן הוא מוכח בסוגיא שהרי "כדי חסרונו" היינו על ידי עכברים, ראה לקמן מ א]; ולדבריו אין מקום לדמות כלל לרועה שהיה צריך לקדם ברועים ובמקלות.

במשנה, שהרשב"א סובר שאין שוברים את הכלי אלא מוכרים אותו, ומפרש שיש פסידא לבעל הגדול מיד, שאינו מקבל את הכלי אלא את מעותיו.

1. הרחבה בגדר חיוב השומר למכור את הפירות:

ב"מחנה אפרים" [שומרים, סימן לה], נסתפק, אם החיוב למכור הוא מחמת דין שמירה, ואם לא מכר חייב לשלם את ההפסד, או שאינו אלא מטעם "השבת אבידה" וכלשון המשנה, וצדדי הספק שלו הם:

"מי אמרינן, כיון דהפסד זה אתי ממילא בלי שום פשיעת הנפקד, הרי הוא פטור, ואף על פי שהיה מוטל עליו לתקנו כדי שלא יבוא לידי הפסד זה, מכל מקום אין זה בכלל חיוב שמירתו, שלא קיבל עליו אלא פשיעה דאתי מחמתיה, אבל פסידא דאתי ממילא לא קביל, אלא שחכמים הצריכוהו לעשות להם תיקון, משום דדמי לרואה אבידת חבירו, או שרואה נכסי חבירו שהולכים ליאבד, דחייב להצילם ולהחזיר אבידה ... או דילמא זיל לאידך גיסא, ונימא: כיון דקיבל עליה הנפקד שמירה, הרי זה

ושיניי", ומבואר שם שהספסירא יכול לתבוע את השומר של היתומים שישלמו לו את דמי השור על שלא הודיעו לו על כך; [וראה שם בתוספות, שפירשו את מסקנת הגמרא שהשומר משלם דמי בשר בזול, משום שאילו היה מודיע לספסירא היה הוא מוכרו קודם יום השוק, והיה לו דמי בשר בזול]; ולכאורה נידון זה דומה לנידון שדנו בו ה"מחנה אפרים" ו"אבן האזל".

וב"אילת השחר" כתב לחלק בין נידון דידן לדין התוספות, ומשום שיש לומר דדין חיובי שמירה אינם אלא לשמור את עצם החפץ, אבל לשמור שלא יצא הפסד לבעלים, היכא דעצם החפץ אינו יכול להציל, זה אינו מחיובי השמירה, אלא השבת אבידה שלא יפסידו ממונם; ואם כן גבי פירות המתקבים, כיון שאינו יכול להציל את עצם הפירות, לכן אינו אלא כמשיב אבידה, מה שאין כן בנידון התוספות, הרי יכול להציל את הכלים עצמם שלא יתעפשו, ובה יש לומר שהוא מדיני שמירתו.

[ובהמשך דבריו הביא בשם הגהות אשר"י על הסוגיא דספסירא, שכתב: "וכן הדין באדם המפקיד דבר לחבירו, ונתנו לאשר על ביתו, ונרקב, מחוייב לשלם, דהיה לו להודיע שמתקלקל, כמו בכאן שהיה לו להודיע שאינו אוכל"; וכתב ב"אילת השחר" שזה אינו דומה לנידון דידן: דשאני התם שהיה מודיעו, והיה מציל באיזה אופן או שהיה אוכל או שהיה מוכר, אבל הכא שאין מה להודיע להבעלים, אין לחייב השומר על מה שאינו מוכר, כי זה לא שייך לשמירת החפץ, ראה שם; וכנראה כוונתו, שבהכרח משנתנו עוסקת שאין הבעלים לפנינו כדי להודיעם, שאם לא כן ימכרו הם את הפירות, וגם אין שייך לדון אם אדם רוצה בקב שלו, כי ילך וישאלם; ומכל מקום צריך ביאור: מה בין החיוב להודיע לבעלים, לבין החיוב למכור].

וה"מחנה אפרים" הביא ראייה לספיקו ממה שכתבו התוספות לעיל ל א ד"ה לצורכו, שצריך הנפקד להשתמש בכלים שהפקדו בידו, כדי שלא יתעפשו ויתקלקלו; וכן הביא ב"אבן האזל" שם את דברי התוספות, שמדבריהם מבואר שלא כדבריו, והביא את לשון הרמב"ם [שם]: "וצריך לבקר את האבידה ולבודקה כדי שלא תיפסד ותאבד מאליה, שנאמר "והשבותו לו" ראה היאך תשיבנו לו", הרי שאין זה אלא משום השבת אבידה, ודלא כהתוספות; וראה עוד שם שהביא מהרא"ש, שכתב בענין שימוש בכלים, שאם הבעלים בעיר אינו חייב להשתמש, אלא יבואו הבעלים וישתמשו, ולכאורה היה נראה שזה ראייה שאינו בכלל חיובי שמירה, אך ב"אבן האזל" שם לא משמע שהבין כן].

וכתב ה"מחנה אפרים", שלפי המוכח מתוספות צריך לפרש את מה ששינונו: "מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים", וכן כתב הרמב"ם: "שזה חובה עליו משום השבת אבידה", שאין הכוונה שרק מחמת זה חייב הוא למוכרם, אלא שחכמים הלוא סוברים, שלא ימכרם משום שאדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו, לזה אמר להם רבן שמעון בן גמליאל דאדרבה הרי זה כמשיב אבידה.

אך הביא ראייה מדברי הגמרא כאן, שאמרו: "להפסד מועט – של הקנקנים – לא חששו", כי הניחא אם אין חיובו אלא משום השבת אבידה, לכן לא חששו להפסד מועט [וציין לדברי הרמב"ן במלחמות], אבל אם חיובו הוא מחמת קבלת שמירה, אין טעם לחלק בין הפסד מועט להפסד מרובה; ומטעם זה כתב לדון שם שלא כהתוספות גבי כלים, ראה שם.

[וראה לקמן מב ב, גבי ספסירא [סוחר] שמכר שור ליתומים, והיתומים מסרו את השור לרועה [בקרא] שלהם שחייב בשמירה, ומת השור ברשות השומר משום שלא היו לו "כיכי

המפקד פירות אצל חבירו, הרי זה הנפקד לא יגע בהן למוכרן.

ומאחר שלא ימכרם המפקד, לפיכך: בעל הבית עושה אותן – את הפירות שבבית הנפקד – תרומה ומעשר על מקום אחר, כלומר: על פירות שיש לו בביתו, כי הם בחזקת קיימין בידי הנפקד.

ומקשינן: בשלמא לרב כהנא – הסוכר בטעם הדין שאסור למוכרן, שאינו משום חשש תרומה ומעשר – היינו דקתני בברייתא: היות וודאי לא מוכרן הנפקד, "לפיכך" בעל הבית עושה אותן תרומה

כי אדם רוצה בקב שלו שעמל וטרח עליו, (2) יותר מתשעה קבים של חבירו, כלומר: לא איכפת לו שיופסדו הרבה מפירותיו, ובלבד שישאר בידו ולו קב אחד, ועדיף לו זה מאשר לקנות בדמיו הרבה פירות של אחרים.

ורב נחמן בר יצחק אמר טעם אחר: כי חיישינן שמא עשאן המפקד תרומה ומעשר על מקום אחר, ואסור למוכרן לזרים שיאכלו מהם. (3)

מיתיבי לרב נחמן בר יצחק מהא דתניא:

2. ב"ברכת אברהם" הביא מ"חידושי הריטב"א", שכתב להסתפק: כיצד יהא הדין כשלא עמל בעצמו על גידול הפירות אלא קנאם, האם נאמר, שמכל מקום רוצה הוא בקב שלו, מפני שעמל לקנותם; ועל כל פנים מבואר מדברי שניהם, שבירושה ומתנה לא אמרינן סברא זו.

אך הוכיח מדברי התוספות ד"ה מזבנינן שלא כדבריהם, שהרי כתבו שם, שטעמו של רב נחמן בר יצחק שהוא משום חשש תרומה ומעשר, לכאורה מיותר, כיון שאף הוא מודה לטעם זה ש"אדם רוצה בקב שלו", כי אם לא כן, אם קיבל לשמור פשתן או פירות מתוקנים יהא חייב למכור, וראה מה שהוכיחו מכח זה; ואם תימצי לומר שהם מפרשים כרש"י ו"חידושי הריטב"א", אם כן צריך את טעמו של רב נחמן בר יצחק כדי שלא ימכור פירות שקיבלו אותם הבעלים בירושה או במתנה.

3. א. נתבאר על פי רש"י; ולשון "מעשר" לכאורה אין לו הבנה, שהרי קיימא לן כחכמים, שמעשר ראשון מותר לזרים; והמאירי כתב: "שלא עשו אותן הבעלים תרומה או תרומת

אך ב"אבן האזל" שם, כתב: "ודוחק לומר, דכיון דאינו יכול לתקן עיקר הפקדון, אינו בדין שומר, דמסתבר דעל הדמים נמי שייך שומר, כמו אם יבוא גזלן שאינו נותן דמים, וחמסן שנותן דמים, והשומר יכול לעשות שהחמסן יקח ויתן דמים, והניח לגזלן שיקח בלי דמים, בודאי מסתבר שחייב"; וראה מה שכתב עליו ב"אילת השחר".

וב"ברכת אברהם" צידד לומר, שאפילו אם נאמר דמצד עיקר חיוב שמירה אין כלול בזה חיוב מכירה, מכל מקום היכא דחייב מטעם השבת אבידה, שוב גם זה בכלל קבלתו, ואדעתא דהכא קיבל שיעשה מה שמוטל עליו, גם אם המחייב הוא מצות השבה, ראה עוד שם. וראה במאירי שכתב "מכל מקום אף לתנא קמא אם הגיעו לידי חסרון ומתירא להוסיף בחסרון, יתבאר בגמרא שאף תנא קמא מודה בה, שראוי לו למוכרו בבית דין, רצה לומר ברשות בית דין, ומצוה בכך, אלא שאם לא עשה לא נתחייב, שכל שפירות הפקדון מיוחדות במקום, אומר לו הרי שלך לפניך, אלא שמצוה בכך".

ומעשר על מקום אחר.

אלא לרב נחמן בר יצחק – הסובר בטעם הדין שאסור למוכרן שהוא משום שאנו חוששים שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר – **אם כן מאי "לפיכך"!**? והרי טעם הדין שאסור למכור הוא משום החשש שעשאן תרומה ומעשר, ואילו בברייתא מבואר בהיפוך.

ומשנינן: **הכי קאמר: השתא דאמור רבנן לא נזבין** [היות ואמרו חכמים שלא ימכור] ומשום דחיישינן שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר שלא כדין, **לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר**, שהרי אין לו לחוש שמכרן הנפקד.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

מחלוקת – שנחלקו חכמים ורבן שמעון בן גמליאל במשנתנו אם ימכרם הנפקד כשהן אבודין – היינו דוקא כשלא נחסרו אלא **בכדי חסרונן**, דהיינו השיעור שהם רגילים להתחסר, ושיעור זה מפורש במשנה לקמן מ

א. (4)

אבל אם חסרו הפירות יותר מכדי חסרונן, דברי הכל מוכרן בבית דין.

ומבאר הגמרא: **אדרב נחמן בר יצחק** – שטעם חכמים הוא משום שמא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר – **ודאי פליגא הלכה זו** שאמר רבי יוחנן, כי לפי רב נחמן בר יצחק, אפילו כשחסרו יותר מכדי חסרונן אין לו למוכרם, כי שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר.

אך **אדרב כהנא** – שאמר: אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו – **מי לימא פליגא הלכה זו** של רבי יוחנן, שהרי השיעור שאמר רב כהנא הוא יותר מכדי חסרונן?!

ומבאר הגמרא שאין הם חלוקים: **וכי קאמר רב כהנא נמי** שלא ימכרם מטעם שרוצה אדם בקב שלו, ככגון שחסרו **בכדי חסרונן** בלבד הוא דקאמר.

ותמהינן: **והא** – רב כהנא – **רוצה** אדם בקב שלו **מתשעה קבין של חבירו קאמר**, וזה הוא הרבה יותר משיעור כדי חסרונן?!

ומשנינן: **גרומא בעלמא נקט רב כהנא.**

מיתיבי לרבי יוחנן הסובר: ביותר מכדי חסרונן לכולי עלמא מוכרן, מהא דתניא בברייתא שהובאה לעיל:

4. כן פירש רש"י; והתוספות תמהו על זה, שהרי אם לא חסרו אלא כפי דרכם, אם כן מה טעמו של רשב"ג שימכור?!

והתוספות ועוד ראשונים פירשו: שאם היה החסרון בקצב יותר מהיר, שנחסר בחודש או בחצי שנה יותר משיעור החסרון היחסי לזמן זה, אך עדיין לא היה החסרון יותר מאשר לשנה שלמה, זה נקרא "כדי חסרונן", ומשנחסר יותר

מעשר על פירות אחרות, אבל לא מחשש מעשר שהרי מותר הוא לזרים, ואף על פי שגירסת הגמרא: תרומה ומעשר, אפשר שלדעת רבי מאיר נשנית, שהיה אומר מעשר אסור לזרים, אבל לענין פסק אין לחוש בו.

ב. בעמוד ב בסוגיא של "מורדיין קרוב לנכסי שבוי" מתבאר עוד טעם במשנתנו, וכפי שיתבאר שם בהערות.

ומשנין: אף כשחסרו יותר מכדי חסרון לא אמר רבי יוחנן שימכור אותם לכל, אלא כי מזבנין נמי, לכהנים בדמי תרומה מזבנין לחו, [אכן אין מוכרים אותם לזרים מפני חשש זה, אלא מוכרים את הפירות לכהן בדמי תרומה].

ומקשינן: ולרב נחמן בר יצחק נמי, למה אין מוכרין אותן כשחסרו יותר מכדי חסרון, (6) ומשום חשש תרומה ומעשר! ? נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה [ימכרם הנפקד לכהן בדמי תרומה].

ומשנין: בהא פליגי רבה בר בר חנה משם רבי יוחנן, ורב נחמן בר יצחק:

דרבה בר בר חנה משמו של רבי יוחנן סבר: יותר מכדי חסרון לא שכיח מידי, [אינו דבר מצוי כלל], וכי משתכח [וכאשר כבר קורה כן] לקמיה הוא דהויא יותר מכדי חסרון [אין הוא מגיע לשיעור יתר מכדי חסרון אלא באיחור זמן] —

היות ואסור לנפקד למוכרן, לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר.

ואם כדברי רבי יוחנן שביותר מכדי חסרון מותר למוכרן, אם כן למה עושה אותן בעל הבית תרומה ומעשר! ? ליחוש דילמא הו לחו יותר מכדי חסרון, וזבנינהו [נחוש שמא הגיעו ליותר מכדי חסרון, וכבר מוכרן] וקא אכיל בעל הבית טבליים.

ומשנין: יותר מכדי חסרון לא שכיח, ואין צריך לחשוש לזה.

ואכתי מקשינן: והרי אי משתכחי [אם נמצא שחסרו יותר מכדי חסרון] מאי הוא הדין לדעת רבי יוחנן, דמזבנין לחו [מוכרים אותם]! ?

וליחוש דילמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר, ונמצא הנפקד מאכילם לזרים. (5)

שלא עשאן תרומה ומעשר על מקום אחר.

6. נתבאר על פי התוספות, שכתבו לפרש, שאין כוונת הגמרא להקשות על רב נחמן: למה אין מוכרן כשחסרו כדי חסרון, והרי יכול למוכרם לכהנים, כי אין זו קושיא: שהרי בכדי חסרון שכיח, ואם כן יש לחוש שמא יעשם אחר המכירה תרומה ומעשר, ונמצא הוא אוכל טבליים, ולכן לא ימכרם; אלא ביותר מכדי חסרון פריך הגמרא: דאף לרב נחמן לזבנינהו, שהרי אין לחוש לכלום; והוסיפו: וכי תימא הכי נמי שאף רב נחמן מודה בכך, והא אמרת דרב נחמן ודאי פליג וסובר שאפילו ביותר מכדי חסרון לא ימכור; ומתרת הגמרא: דלרב נחמן יותר מכדי חסרון שכיח, ולכן לפי רב נחמן לא

מאשר השיעור של שנה שלימה, זה נקרא "יותר מכדי חסרון"; וביאר הריטב"א את מחלוקתם, שסברת תנא קמא היא, שכבר חסרו את כל החסרון של שנה שלימה, ושוב לא יחסרו יותר; ואילו רבן שמעון בן גמליאל סובר: שמא כמו שחסרו בחצי שנה זו, כך יחסרו בחצי השנה האחרת.

5. מדברי הגמרא בהמשך הענין, נראה, שאין כוונת הגמרא להוכיח שרבי יוחנן חולק על רב נחמן בר יצחק, ומשום שאילו היה מודה לסברתו, הרי היה צריך לאסור למכור מחשש זה; אלא כוונת הגמרא להקשות קושיא על רבי יוחנן, למה באמת מוכרים, והרי באמת יש לחוש

ידע דובנא [ויש לחוש שיעשם בעל הבית תרומה ומעשר להחזיר טבל שבמקום אחר, משום שהוא אינו יודע שכבר מכרן], ונמצא דקא אכיל בעל הבית טבלים.

מיתבי לרבי יוחנן, מהא דתניא:

המפקיד פירות אצל חבירו, והרקיבו; או שהפקיד אצלו יין והחמיץ, או שמן והבאיש, או דבש והדביש [יצא טעם דובשנו והחמיץ], הרי זה הנפקד לא יגע בהן, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: עושה להן תקנה, ומוכרן בבית דין.

וכשחזא הנפקד מוכרן לפירות שהפקדו אצלו, הרי הוא מוכרן לאחרים, (7) ואינו מוכרן לעצמו, שלא יאמרו: קנה אותם בזול.

כיוצא בו:

א. גבאי צדקה בזמן שאין להם עניים לחלק את מעות הצדקה שבידם, פורטין [מחליפין פרוטות נחושת למטבעות כסף, כי הנחושת

ואם כן אי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר [אילו היה עושה אותם בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר] מן הסתם מקמיה דהוה להו יותר מכדי חסרונן עביד להו [מן הסתם כבר עשאן קודם שהגיעו לשיעור יתר מכדי חסרונן] —

הלכך, כי הוה להו יותר מכדי חסרונן, נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה, ולפיכך, כאשר הגיע לשיעור זה, יכול הנפקד למוכרם לכהנים בדמי תרומה, ואין לחוש שמא סומך בעל הבית עליהם להפריש אותם כתרומה על מקום אחר, ואם ימכרם, נמצא בעל הבית אוכל טבלים; שהרי כבר לא יעשם תרומה ומעשר.

ואילו רב נחמן בר יצחק סבר: אף יתר מכדי חסרונן משכח שכיח, וכי הוה להו לאלתר הוא דהוה להו [ופעמים שמגיעים הם לשיעור זה מידית] —

ולכן אי אמרת נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה, יש לחוש דזימנין דקדים ומזבין להו [פעמים שמכירה זו מוקדמת], וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר לא

ימכרם, שמא יעשה אותם תרומה ומעשר לאחר המכירה, ונמצא אוכל טבלים.

וראה בדבריהם שהקשה ריב"ם: כיון שהקושיא היא על רב נחמן ביותר מכדי חסרונן, אם כן תיקשי: מי דחק להגמרא לומר, שרב נחמן סובר שביותר מכדי חסרונן לא ימכור, לימא: דבאמת ביתר מכדי חסרונן לדברי הכל — ואפילו לרב נחמן — מוכרן, ואף לרב נחמן אין חוששין בזה ל"שמא יעשם", דיותר מכדי חסרונן לא שכיח כמו לרב כהנא, והיכן מצינו רמז בדברי רב נחמן שהוא סובר דיותר מכדי

חסרונן שכיח, עד שפשוט לגמרא שמטעם זה סובר רב נחמן שלא ימכרם אפילו ביותר מכדי חסרונן!?

וראה שם מה שתירץ רבינו תם, וראה שם בהערות, שלפי שיטת רש"י יש מקום לפקפק בתירוץ; וראה עוד ברמב"ן, רשב"א וריטב"א כאן.

7. נחלקו הראשונים [הובאו דבריהם ב"אוצר מפרשי התלמוד"], אם לא אמרו שמוכרן לאחרים אלא כשמוכרן בפני בית דין הדיוטות,

ומשנין: **שאני חני** [דין שונה לדברים אלו: יין והחמין, שמן והבאיש, דבש והדביש], ומשום שדברים אלו משנתקלקלו, **כיון דקם**, קם, כלומר: שוב אין הם מתקלקלים יותר, ולכן לא ימכרם; (9) מה שאין כן בשאר פירות, היות והם הולכים ומרקיבים תמיד, לכן סובר רבי יוחנן שביותר מכדי חסרונן, ימכר.

תו מקשינן על דברי הברייתא, המתירה למכור שמן שהבאיש ודבש הדביש:

שמן והבאיש, דבש והדביש

למאי חזו [למה הם עדיין ראויים] עד שאתה זא-ב-אומר: "ומוכרין", (10) והלא לא ימצא להם קונים?!

ומשנין: **שמן והבאיש חזי לגדאי** [ראוי הוא לסיכת עורות], **ודבש שהדביש ראוי הוא לכתישא דגמלי** [גב הגמל כחוש ומסוקב מחמת משאוי, והדבש מועיל לו].

עוד למדנו בברייתא: **וחכמים אומרים: עושה להן תקנה ומוכרין בכית דין:**

ומפרשינן: **מאי תקנתא עביר להו** [מה תקנה

מתעפשת ונפסלת] **לאחרים**, (8) **ואינם פורטין לעצמן**, שלא יאמרו: פרטו לעצמן בזול.

ב. וכן **גבאי תמחוי** [אוכל שנאסף מבתי העיר ומתחלק לעניים], **בזמן שאין להם עניים לחלק להם אוכל, מוכרין את השאריות לאחרים, ואין מוכרין לעצמן**, שלא יאמרו: קנו בזול.

קתני מיהת: פירות והרקיבו הרי זה לא יגע בהן, **ומאי לאו** שהברייתא עוסקת **אפילו** כשהגיעו לשיעור יתר **מכדי חסרונן**, ומכל מקום יש מי שסובר: לא יגע בהן, ואילו רבי יוחנן אמר: לדברי הכל ימכרם כשהגיעו לשיעור זה?!?

ומשנינן: **לא** כאשר פירשת את הברייתא, שהיא עוסקת בפירות שהרקיבו יתר מכדי חסרונן, אלא אף הברייתא עוסקת בשחסרו **כדי חסרונן**, ולכן סובר רבי מאיר שלא ימכרם, וכדעת תנא קמא שבמשנתנו.

ומקשינן עלה: **והא** באותה ברייתא שנינו: **יין והחמין, שמן והבאיש, דבש והדביש** הרי זה לא יגע בהן, דאלו יתר **מכדי חסרונן נינהו**, ומכל מקום לדעת רבי מאיר לא ימכרם, וקשיא לרבי יוחנן האומר: לכולי עלמא ימכרם?!?

או שאפילו במכירה בפני בית דין מומחים אין מוכרים לעצמן.

8. ולאלו פורטים אפילו שלא בפני בית דין, ואינו דומה לפקדון שאפילו לאחרים אין מוכרים אלא בפני בית דין, וטעמא דמילתא, שהגבאים כבעלים עצמן הם, וכל מה שירצו יעשו ואפילו שלא בפני בית דין, "חידושי הריטב"א".

9. ואף הסובר שמוכרין, אינו אלא מפני הפסד הקנקנים, כמבואר בהמשך הסוגיא.

1. א. ואף שבהמשך הסוגיא מבואר, שהתקנה היא לקנקנים ולא לתכולה שלהם, מכל מקום מקשה הגמרא "למאי חזו", ומשום שאם אינו מוכר את התכולה אלא שופכה, אם כן לא ימכור אף את הקנקנים, שאין הוא מוכרם אלא משום שאם תשהה התכולה בתוכם — יתקלקלו, ומזה